

14. јун 2018.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТОПЕ КОНТРАЦИКЛИЧНОГ ЗАШТИТНОГ СЛОЈА КАПИТАЛА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Извршни одбор Народне банке Србије је на основу члана 14. став 1. тачка 11) Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС”, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015 и 40/2015 – одлука УС и 44/2018) и на основу тачке 436. Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС”, бр. 103/2016, у даљем тексту: Одлука о адекватности капитала), на седници одржаној 14. јуна 2018. године, одлучио да стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију задржи у висини од 0%.

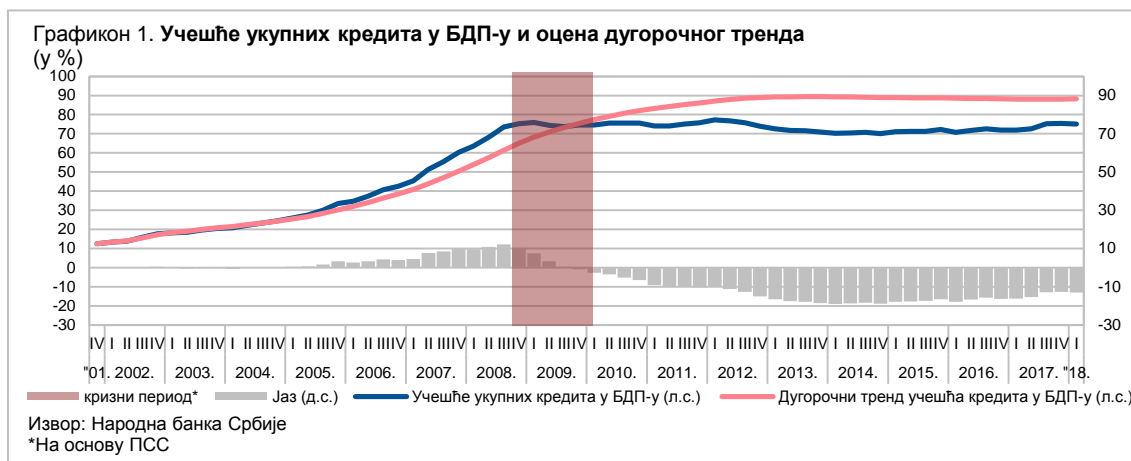
Контрациклични заштитни слој капитала (у даљем тексту: *CCB*) представља додатни основни акцијски капитал које су банке у обавези да одржавају изнад прописаних регулаторних минимума у износу који је једнак производу њихове ризичне активе и специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала. Применом овог инструмента утиче се на ублажавање цикличне димензије системског ризика, будући да се њиме, током периода израженог кредитног раста, ствара додатни слој основног акцијског капитала, који може бити ослобођен када се системски ризици материјализују.

Народна банка Србије утврђује, на тромесечном нивоу, стопу *CCB*-а за Републику Србију, узимајући у обзир вредност референтног показатеља, важеће смернице и препоруке Европског одбора за системски ризик и остале променљиве које сматра релевантним за праћење цикличне димензије системског ризика. У складу с тачком 436. ст. 2. и 3. Одлуке о адекватности капитала, основу за обрачун референтног показатеља на основу кога се процењује потребна висина стопе *CCB*-а представља одступање учешћа кредита у бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда. Одређивање стопе *CCB*-а за Републику Србију усаглашено је с препоруком за утврђивање стопе *CCB*-а Европског одбора за системски ризик (*ESRB/2014/1*).

На Графикону 1. приказани су учешће кредитне активности недржавном сектору у бруто домаћем производу, дугорочни тренд и оцењено одступање учешћа кредита у бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда¹. Након периода експанзивне кредитне активности од

¹ Почев од марта 2018. године, основу за обрачун референтног показатеља за утврђивање стопе *CCB*-а представља учешћа кредита недржавном сектору у бруто домаћем производу, док је у претходном периоду основу за обрачун представљало учешће пласмана недржавном сектору у бруто домаћем производу, који су, поред кредита, обухватили и дате депозите, инвестиције, хартије од вредности и остала финансијска средства, потраживања за камату, накнаду и провизију и остале пласмане.

2000. до 2008. године, крајем 2009. године одступање учешћа кредита у бруто домаћем производу ушло је у зону негативних вредности. На основу података из марта 2018. године, учешће укупних кредита у бруто домаћем производу износило је 75,1%, док је оцењена вредност одступања овог учешћа износила –13,1 процентни поен. Оцењено одступање и динамика кретања учешћа кредита у бруто домаћем производу указују на то да се ово учешће налази испод свог дугорочног тренда и да улази у фазу опоравка, односно да је финансијски циклус у фази у којој би увођење стопе контрацикличног заштитног слоја капитала изнад 0% могло бити ограничавајући фактор кредитне активности. Такође, оцењена вредност одступања учешћа кредита у бруто домаћем производу налази се испод референтне вредности од 2 процентна поена² и указује на то да је референтни показатељ за утврђивање стопе ССВ-а једнак 0%.

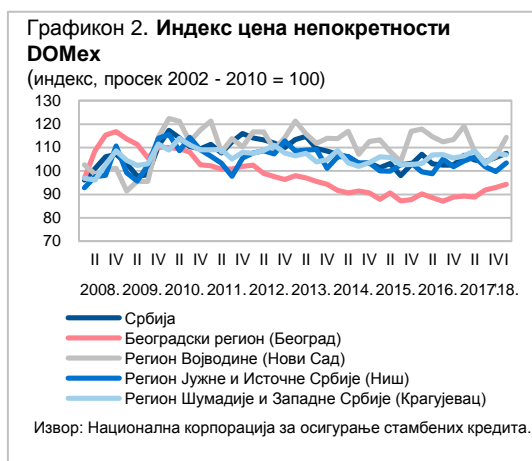
Ради одређивања стопе контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију, поред одступања учешћа кредита у бруто домаћем производу од дугорочног тренда, узети су у обзир и додатни опциони показатељи, у складу с тачком 436. став 4. Одлуке о адекватности капитала. Коришћени су опциони показатељи праћења кредитне активности који осликавају карактеристике домаћег финансијског система, а односе се на тржиште непокретности, спољну неравнотежу и на кретања у банкарском сектору.

Тржиште непокретности

Показатељи тржишта непокретности за Републику Србију не указују на акумулирање ризика, већ на опоравак овог сегмента финансијског тржишта.

² Видети: *Recommendation of the European Systemic Risk Board of 18 June 2014 on guidance for setting countercyclical buffer rates (ESRB/2014/1), Annex Part II.*

Просечна цена непокретности, мерена индексом *DOMex* за Републику Србију, на крају првог тромесечја 2018. на међугодишњем нивоу виша је за 0,7%, док је у односу на претходно тромесечје порасла за 1,7%. Ако се има у виду опадајући тренд каматних стопа, побољшање макроекономских фундамената, раст запослености и зарада у приватном сектору, као и повољнија кретања на тржишту некретнина, раст тражње за стамбеним кредитима настављен је и у првом тромесечју 2018.

На опоравак грађевинског сектора упућује и број издатих дозвола новоградње, који је на крају првог тромесечја 2018. за око 3,3% већи него у истом периоду претходне године.

Просечан *LTV* рацио новоодобрених стамбених кредита и даље је знатно испод регулаторног максимума од 80%³ и у првом тромесечју 2018. забележена је вредност овог показатеља од 70,7%⁴.

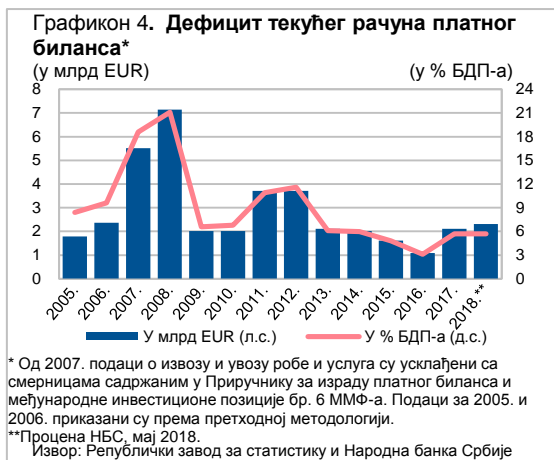
Показатељи спољне неравнотеже

Побољшање домаћих макроекономских услова смањује осетљивост на ризике из окружења. Дефицит текућег рачуна је у првом тромесечју 2018. године износио 650,4 милиона евра, што је за око 44 милиона евра мање него у истом периоду претходне године. Нето прилив страних директних инвестиција је у првом тромесечју 2018. био нешто виши него у истом периоду претходне године и износио је 569,1 милион евра, при чему су стране директне инвестиције добро диверсификоване и

³ У складу са Одлуком о мерама за очување и јачање стабилности финансијског система („Службени гласник РС”, бр. 34/2011 и 114/2017), осим ако се кредит одобрава у оквиру мера подршке државе одређеним категоријама физичких лица, кредит који је обезбеђен хипотеком на непокретности може бити одобрен под условом да износ кредита није већи од 80% вредности те непокретности.

⁴ Према подацима Националне корпорације за осигурање стамбених кредита за новоодобрене кредите осигуране код те корпорације.

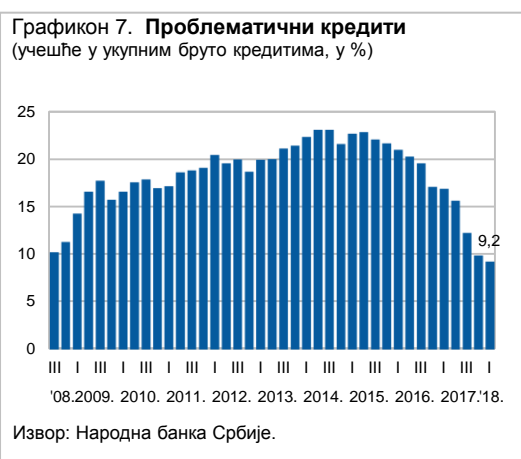
доприносе извозном потенцијалу земље. Очекује се да ће нето прилив страних директних инвестиција у 2018. години обезбедити пуну покривеност дефицита текућег рачуна.

Основни показатељи банкарског сектора

Банкарски сектор је адекватно капитализован и високо ликвидан. Опадајући тренд нивоа проблематичних кредита, уз одсуство концентрације одређених облика активе у банкарском сектору и задовољавајући степен конкуренције, потврђује стабилност банкарског сектора.

На крају првог тромесечја 2018, показатељ адекватности капитала износио је 22,7%, што је знатно изнад регулаторног минимума (који од 30. јуна 2017. године износи 8%).

LtD рацио, односно однос кредита и депозита, на крају првог тромесечја 2018. задржао се на нивоу нижем од 1, што указује на то да се банке у већој мери ослањају на домаће, стабилне изворе финансирања.

Учешће проблематичних кредита у укупним кредитима банкарског сектора наставило је опадајући тренд током 2018. године и на крају првог тромесечја 2018. нашло се на нивоу од 9,2%, што је испод преткризног нивоа. Смањење учешћа проблематичних кредита великим делом је резултат активности спроведених у складу са Стратегијом за решавање проблематичних кредита и акционим плановима Владе и Народне банке Србије за спровођење ове стратегије.

Оцена системског ризика финансијског система Републике Србије

Показатељ системског стреса (у даљем тексту: ПСС) развијен је с циљем да препозна периоде повишеног стреса и ниво системског ризика финансијског система Републике Србије. ПСС обухвата низ показатеља који сагледавају величину финансијског стреса у шест најважнијих сегмената финансијског система Републике Србије: девизно тржиште, тржиште државних хартија од вредности, тржиште новца, тржиште капитала, банкарски сектор и међународно окружење.

У периоду од марта 2017. до марта 2018. године, ПСС указује на период ниског ризика, с ниском и стабилном системском компонентом.

Услед наставка апрецијације динара према еврџ, а тиме и повећане волатилности девизног курса, кретања на девизном тржишту у највећој мери су утицала на ниво ПСС-а у току првог тромесечја 2018. Кретања на тржишту државних хартија од вредности указивала су на низак ризик, захваљујући бољим макроекономским фундаментима, побољшању јавних финансија, као и знатно сниженој премији ризика Републике Србије. Такође, ублажавање монетарне политике, адекватан ниво

обавезне резерве и ниске каматне стопе на финансијском тржишту зоне евра повољно су утицали на домаће тржиште новца. Кретања на тржишту капитала током првог тромесечја 2018. године утицала су на повећање ПСС-а, у највећој мери као последица волатилности промета индекса *BELEX15*. Резултати макропруденцијалних стрес-тестова банкарског сектора, које Народна банка Србије спроводи у тромесечној динамици, потврђују да је банкарски сектор Републике Србије адекватно капитализован и високо ликвидан. Побољшање пословног и инвестиционог амбијента, као и смањење унутрашње и спољне неравнотеже, допринело је повећању отпорности на евентуалне негативне утицаје из међународног окружења.

Ниски инфлаторни притисци, успешно спровођење мера фискалне консолидације и структурних реформи, већи прилив капитала у Србију, ублажавање монетарне политике, уз стабилан банкарски систем, позитивно утичу на јачање отпорности домаћег финансијског система, а самим тим и на макроекономску стабилност Републике Србије.